

Utrikesutskottets betänkande 2021/22:UU20

Nato och arbetet mot kärnvapen

Sammanfattning

Utskottet avstyrker samtliga yrkanden i den motion som är väckt med anledning av en händelse av större vikt (RO 9 kap. 15 §).

I betänkandet finns en reservation (V, MP).

Behandlade förslag

Sju yrkanden i en motion väckt med anledning av en händelse av större vikt (RO 9 kap. 15 §).

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Utskottets överväganden.....	5
Nato och arbetet mot kärnvapen.....	5
Reservation	12
Nato och arbetet mot kärnvapen (V, MP).....	12
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	15
Motion väckt med anledning av händelse av större vikt	15

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Nato och arbetet mot kärnvapen

Riksdagen avslår motion

2021/22:4740 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 1–7.

Reservation (V, MP)

Utskottet föreslår att ärendet avgörs trots att det har varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det behandlas.

Stockholm den 9 juni 2022

På utrikesutskottets vägnar

Kenneth G Forslund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth G Forslund (S), Hans Wallmark (M), Olle Thorell (S), Hans Rothenberg (M), Markus Wiechel (SD), Jamal El-Haj (S), Kerstin Lundgren (C), Håkan Svenneling (V), Margareta Cederfelt (M), Björn Söder (SD), Diana Laitinen Carlsson (S), Gudrun Brunegård (KD), Aron Emilsson (SD), Maria Ferm (MP), Magnus Ek (C) och Jasenko Omanovic (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet en motion som väckts med anledning av en händelse av större vikt (RO 9 kap. 15 §). Den händelse som åberopas är Sveriges ansökan om medlemskap i Nato. Motionens yrkanden återges i bilaga 1.

Utskottet fick den 2 juni 2022 en föredragning i ärendet av departementsråden Johan Frisell och Ann-Sofie Nilsson, båda från UD.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 16 maj 2022 att Sverige ska ansöka om medlemskap i Nato. Beslutet bygger på den säkerhetspolitiska analys som redovisas i rapporten Ett försämrat säkerhetspolitiskt läge – konsekvenser för Sverige (Ds 2022:7). Den 17 maj undertecknade utrikesminister Ann Linde Sveriges ansökan om medlemskap, och dagen efter överlämnades ansökan till Natos generalsekreterare.

Utskottets överväganden

Nato och arbetet mot kärnvapen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionen med hänvisning till pågående arbete och tidigare ställningstaganden.

Jämför reservationen (V, MP).

Motionen

I motion 2021/22:4740 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 1 anförs att Sverige bör anta en nationell lagstiftning som förbjuder införsel av kärnvapen till Sverige i både freds- och krigstid. I yrkande 2 och 3 anförs att Sverige, i arbetet inom Nato, inte ska ingå i gruppen för kärnvapenplanering, Nuclear Planning Group, eller vara del i det som kallas nuclear sharing, dvs. att kärnvapen är placerade på kärnvapenfria staters territorium. Sverige ska också, enligt yrkande 4, verka för principen om no first use, dvs. att aldrig använda kärnvapen först i en konflikt. I yrkande 5 föreslås att Sverige ska vara pådrivande för att öka respekten för demokratiska värderingar genom ett demokratikrav inom Nato. I yrkande 6 anförs att Sverige inte ska ha permanenta Natotrupper på svensk mark. I yrkande 7 understryks vikten av ett utökat nordiskt försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete.

Bakgrund

Sveriges Natoansökan – fortsatt process

Sverige ansökte om medlemskap i Nato den 18 maj 2022 efter konsultationer i utrikesnämnden och debatt i riksdagen. Finland lämnade in sin ansökan vid samma tillfälle. Efter att ansökan är inlämnad fattar Nato beslut om att inleda anslutningsprocessen. Anslutningsförhandlingar genomförs därefter mellan Sverige och Natosekretariatet. Efter förhandlingarna ska Sverige bekräfta sin vilja och förmåga att vara medlem i Nato genom en skriftlig avsiktsförklaring. Natoländerna undertecknar därefter ett gemensamt anslutningsprotokoll som gör det möjligt för Sverige att bli medlem. Samtliga 30 medlemsländers parlament ska därefter godkänna Sverige som medlem. Efter att riksdagen ratificerat anslutningsfördraget blir Sverige sedan medlem i Nato.

Utredningar

Regeringen beslutade den 16 mars 2022 att tillsätta en arbetsgrupp för att genomföra överläggningar om det förändrade säkerhetspolitiska läget till följd av Rysslands aggression mot Ukraina. Överläggningarna har letts av

utrikesminister Ann Linde. Försvarsminister Peter Hultqvist har också deltagit i överläggningarna liksom Representanter för samtliga riksdagspartier. Arbetsgruppen presenterade sina slutsatser den 13 maj 2022 i rapporten Ett försämrat säkerhetspolitiskt läge – konsekvenser för Sverige. Ledamöterna från Vänsterpartiet och Miljöpartiet stod bakom rapportens analys av det säkerhetspolitiska läget (kapitel 1–4), men lämnade särskilda yttranden i fråga om övriga kapitel som bl.a. rör perspektiv på ett eventuellt svenskt Natomedlemskap. Övriga partier stod bakom rapporten i sin helhet.

Arbetsgruppen konstaterar att ett Natomedlemskap i sig inte skulle påverka Sveriges möjligheter att fortsätta att främja grundvärden i svensk utrikes- och säkerhetspolitik. Det skulle utgöra ett komplement till Sveriges engagemang i EU, FN och OSSE. Både inom dessa organisationer och i Nato skulle Sverige – i linje med egna beslut – även i fortsättningen kunna driva frågor om säkerhet byggd på respekten för demokrati, mänskliga rättigheter, rättsstatens principer, kvinnors politiska och ekonomiska deltagande samt kampen mot klimatförändringar. Sverige skulle kunna fortsätta att vara drivande i det internationella arbetet för jämställdhet och i agendan för kvinnor, fred och säkerhet. Arbetsgruppen konstaterar vidare att det inom Nato finns länder med olika utveckling när det gäller mänskliga rättigheter och demokrati. Den utmaningen finns emellertid även inom andra internationella organisationer som Sverige är medlem i såsom FN, EU och OSSE.

Arbetsgruppen gör bedömningen att om både Sverige och Finland blev medlemmar i Nato, skulle det bilaterala samarbetet även utvecklas inom ramen för Nato, där den bilaterala operationsplaneringen för vissa situationer eller specifika geografiska områden skulle kunna komplettera, alternativt bli en del av, Natos försvarsplanering. Interoperabiliteten med länder som är medlemmar i Nato skulle öka ytterligare om Sverige fullt ut skulle integreras i olika Natostrukturer. Pågående samarbeten om exempelvis utbyte av luftlägesinformation, inom territoriell övervakning och hävdande av territoriell integritet skulle fortsätta men i olika utsträckning behöva anpassas till nya omständigheter. Det nordiska försvarssamarbetet skulle kunna fördjupas inom Nato. Det gäller gemensam planering, förmågeutveckling och logistiklösningar såväl inom det nordiska försvarssamarbetet Nordefco som de nordiska trilaterala och bilaterala samarbetena. Även det nordisk-baltiska samarbetet skulle kunna fördjupas med ett utökat fokus på praktisk samverkan och gemensam planering.

Arbetsgruppen konstaterar att ett medlemskap i Nato även omfattar ett åtagande till organisationens kärnvapendoktrin och den strategiska avskräckningen. Samtidigt är Nato en konsensusorganisation där varje medlem har möjlighet att ta ställning till beslut om utplacering av kärnvapen på sitt eget territorium så som exempelvis Danmark, Litauen, Norge och Spanien har gjort. Nato har uttalat att alliansen kommer att verka för strategisk riskreducering så länge kärnvapen existerar.

Arbetsgruppen konstaterar att flera Natoländer arbetar för nedrustning och icke-spridning. Oaktat ett Natomedlemskap skulle Sveriges engagemang för

nedrustning kunna kvarstå; Sverige skulle kunna fortsatt framhålla alla skyldigheter inom icke-spridningsavtalet (Non-Proliferation Treaty, NPT) inbegripet behovet av konkreta framsteg i riktning mot ett fullständigt genomförande av NPT:s artikel VI, med ett totalt avskaffande av kärnvapen som slutmål.

Utredningen om Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten konstaterar i rapporten Säkerhet i en ny tid (SoU 2016:57) att tillgång till kärnvapen är en del av Natos angreppsavhållande förmåga. Däremot förfogar Nato som organisation inte över kärnvapen. Tre av alliansens medlemmar – Frankrike, Storbritannien och USA – erkänns i icke-spridningsfördraget som kärnvapenstater och har nationella innehav.

Utredningen konstaterar att Natos kärnvapendoktrin definieras i dess strategiska koncept. Där fastslås att de omständigheter vid vilka användning av kärnvapen skulle kunna aktualiseras är extremt avlägsna, men att så länge kärnvapen existerar kommer Nato att förbli en ”kärnvapenallians”. Alliansen deklarerar i detta också sin avsikt att skapa förutsättningar för en kärnvapenfri värld i enlighet med icke-spridningsfördraget, på ett sätt som främjar internationell stabilitet, och grundar sig på principen om oförminskad säkerhet för alla.

Frågor relaterade till kärnvapen behandlas i en särskild kommitté inom Nato, Nuclear Planning Group (NPG), där samtliga medlemsländer utom Frankrike deltar. NPG sammanträder även på försvarsministernivå. Agendan utgörs enligt utredningen främst av information från USA och Storbritannien, översyn av kärnvapenpolicyn, övningar och analys av den aktuella hotbilden. När Frankrike 2009 återinträdde i Natos militära struktur gjordes ett undantag för NPG. Frankrike ser sina kärnvapen i en strikt nationell kontext.

Det är enligt utredningen en etablerad princip inom Nato att eftersträva ett brett medlemsdeltagande i den fredstida baseringen av kärnvapenstyrkorna samt i lednings- och konsultationsmekanismerna (nuclear sharing). Totalt bedömdes ca 150 amerikanska icke-strategiska kärnvapen vara utplacerade vid baser i Belgien, Italien, Nederländerna, Tyskland och Turkiet. Arrangemanget bygger på att dessa länder tillhandahåller stridsflyg som kan kärnvapenbestyckas. Samtidigt understryks i utredningen att själva vapnen i alla lägen kvarstår under amerikansk kontroll. I verkligheten torde en insats med kärnvapen – trots de multilaterala förberedelser som görs inom ramen för Nato – ytterst vara ett beslut för USA:s president enligt utredningens bedömning. Kärnvapendoktrinen utesluter av angreppsavhållande skäl inte möjligheten att Nato kan vara först med att använda kärnvapen, bl.a. för att upprätthålla osäkerhet och därmed ett övertag gentemot en potentiell motståndare. Detta till trots ter sig, enligt utredningens mening, tanken att alliansen, ytterst USA, skulle vara beredd att tillgripa kärnvapen i något annat fall än där en alliansmedlem dessförinnan utsatts för ett kärnvapenangrepp som orealistisk.

Gällande rätt och tidigare riksdagsbehandling

Målen för den svenska säkerhetspolitiken är att värna befolkningens liv och hälsa, att värna samhällets funktioner och att värna vår förmåga att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter (prop. 2008/09:140, bet. 2008/09:UU4y, bet. 2008/09:FöU10).

Utskottet konstaterade i samband med ratificeringen av Sveriges världslandsavtal med Nato (prop. 2015/16:152, bet. 2015/16:UFöU4, rskr. 2015/16:257) att tillträde till svenskt territorium regleras i tillträdesförordningen (1992:118). Enligt denna får ett utländskt statsfartyg, statsluftfartyg eller en utländsk militär avdelning endast med regeringens tillstånd vistas på eller bedriva skjutövningar eller andra militära övningar på svenskt territorium (6 och 10 §§). Förordningen upphör att gälla om Sverige kommer i krig. Vad som gäller i en sådan situation regleras i Regeringsformen (15 kap.). Detta regelverk är överordnat världslandsstödsavtalet, och avtalet blir därmed endast tillämpligt i de fall Sverige först fattar ett nationellt beslut om tillträde till och villkor för Natoverksamhet på svenskt territorium. I världslandsavtalets avsnitt 11.2 förtydligas också att avtalet inte är avsett att strida mot nationell rätt eller internationella åtaganden som parterna är bundna av. Det som sagts ovan om regleringen av tillträde till svenskt territorium innebär också att världslandsstödsavtalet inte ger Natoländer rätt att placera kärnvapen på svenskt territorium. Regeringen påpekar också i propositionen att en gästande stat enligt den folkrättsliga suveränitetsprincipen är folkrättsligt förpliktad att följa de villkor Sverige uppställer för besöket. Den svenska positionen att inte förvärva kärnvapen och att inte tillåta att sådana placeras på svenskt territorium eller medförs av gästande utländska stridskrafter vid besök har enligt regeringen förmedlats på ett tydligt sätt i olika sammanhang och forum, t.ex. genom tal i FN:s generalförsamling.

I betänkande 2017/18:UU11 konstaterar utskottet med anledning av ett motionsförslag om att i lag förbjuda införsel av kärnvapen i Sverige, att kärnvapen inte får placeras på svenskt territorium. Detta har Sverige i decennier tydligt markerat för omvärlden. Den svenska positionen att inte införskaffa kärnvapen och att inte tillåta att sådana vapen placeras på svenskt territorium eller medförs av gästande utländska stridskrafter vid besök har förmedlats på ett otvetydigt sätt i olika sammanhang och forum, t.ex. genom tal i FN:s generalförsamling. En gästande stat är folkrättsligt förpliktad att följa de villkor som Sverige uppställer för besöket. Detta följer bl.a. av den folkrättsliga suveränitetsprincipen. När det gäller frågan om sådana vapen som omfattas av vapenlagens regler, t.ex. skjutvapen, måste regeringen fatta beslut om undantag från vapenlagens tillståndskrav för att sådana vapen ska få föras in i landet.

Utskottet underströk i betänkande 2021/22:UU11 att Sverige har ett fundamentalt intresse av att icke-spridningsfördragets (NPT) ställning som överordnat ramverk för global nedrustning och icke-spridning består. Fördraget är det centrala ramverket för den globala nedrustnings- och icke-spridningsarkitekturen, och det är i denna kontext som kärnvapenstaterna har

gjort nedrustningsåtaganden. Utskottet underströk också vikten av att nå konkreta framsteg vid översynskonferensen för NPT och noterade i det sammanhanget regeringens pågående arbete med det s.k. Stockholmsinitiativet. Initiativet består av en politisk dimension för att stärka nedrustningsprocesser, tillsammans med en konkret ansats om nödvändigheten av att finna vägar för att genomföra åtaganden som redan är gjorda. Utskottet delade regeringens bedömning att det kan bidra till att reducera dagens förhöjda risker, förbättra samarbetsklimatet och stärka förtroendet stater emellan.

Det framgår av det försvarspolitiska inriktningsbeslutet (prop. 2020/21:30, bet. 2020/21:UFöU4) att Finland innehar en särställning när det gäller svenskt försvarssamarbete. Riksdagen antog den 8 september 2020 regeringens förslag till lag om operativt militärt stöd mellan Sverige och Finland, lag om ändring i skyddslagen och lag om ändring i luftfartslagen (prop. 2019/20:110, bet. 2019/20:UFöU5, rskr 2020/21:3). I den förstnämnda lagen bemyndigas regeringen att fatta vissa beslut om att lämna respektive ta emot militärt stöd inom ramen för samarbetet. Det rör sig om beslut om att sätta in svenska väpnade styrkor för att bistå Finland med att hindra kränkningar av finskt territorium och beslut om att ta emot militärt stöd i form av militära styrkor från Finland, dels för att hindra kränkningar av svenskt territorium, dels för att möta ett väpnat angrepp mot Sverige.

Den 18 maj 2022 antog riksdagen regeringens förslag till ändring i ovan nämnda lagar (prop. 2021/22:246, bet. 2021/22:UU19, rskr. 2021/22:298). Lagändringarna syftar till att förbättra förutsättningarna för Sverige att ta emot operativt militärt stöd i form av militära styrkor även från övriga stater som är medlemmar i EU eller i Nato.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att de frågor som tas upp motionen har i hög utsträckning diskuterats i den parlamentariska arbetsgrupp som under våren haft överläggningar om det förändrade säkerhetspolitiska läget till följd av Rysslands aggression mot Ukraina (hädanefter kallad arbetsgruppen).

Det finns ett starkt stöd i riksdagen för att Sverige ska fortsätta att driva en värdebaserad utrikespolitik och vara en stark röst för demokrati och mänskliga rättigheter. Ett av målen med Sveriges säkerhetspolitik är också att värna vår förmåga att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter. Utskottet instämmer med arbetsgruppen att ett Natomedlemskap inte innebär några hinder för att fortsätta att driva dessa frågor i lämpliga forum såsom EU, FN, OSSE och Europarådet. Utskottet noterar att det i Natostadgans inledning hänvisas till FN-stadgans syfte och principer, och att det framgår att Natos verksamhet ska vila på principer om demokrati, individuell frihet och rättsstatens principer. Utskottet konstaterar dock att Nato är en mellanstatlig försvarsallians och därmed inte har tillgång till de instrument och befogenheter för att driva

reformfrågor om demokrati i sina medlemsstater som finns inom de organisationer som nämns ovan.

Utskottet står fast vid sina tidigare ställningstaganden om vikten av att icke-spridningsfördragets (NPT) ställning som överordnat ramverk för global nedrustning och icke-spridning består. Utskottet bedömer att Sveriges fortsatta engagemang i frågor om nedrustning, icke-spridning och rustningskontroll inte påverkas av ett Natomedlemskap. Utskottet konstaterar att samtliga Nato-länder är statsparter i NPT och att fem av alliansens medlemmar också deltar i det s.k. Stockholmsinitiativet för kärnvapenedrustning, däribland Tyskland som tillsammans med Sverige är innehar det informella ordförandeskapet för initiativet.

Utskottet noterar också att Nato som organisation har ett uttalat mål att arbeta för att skapa förutsättningar för en värld fri från kärnvapen och vidhåller ett starkt engagemang för rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning. Positionen har framhållits offentligt vid upprepade tillfällen, däribland i kommunikén från Natos stats- och regeringschefsmöte i Bryssel 2021. Utskottet konstaterar att det framgår av de utredningar som beskrivs i bakgrundsavsnittet att ett medlemskap i Nato även omfattar ett åtagande till organisationens kärnvapendoktrin och den strategiska avskräckningen. Samtidigt är Nato en mellanstatlig organisation där varje medlemsstat behåller sin politiska självständighet, och alliansen fattar sina beslut genom enhällighet. Organisationens mellanstatliga grund innebär att varje medlem behåller rätten att besluta om eventuell utplacering av kärnvapen samt permanent utplacering av utländsk trupp på det egna territoriet. Utskottet konstaterar att varken Norge eller Danmark har lagstiftning eller formella förbehåll i sitt Natomedlemskap som förbjuder kärnvapen på respektive territorium. Båda länderna har emellertid gjort unilaterala viljeyttringar (deklarationer) om att inte ha kärnvapen utplacerade på sina territorier i fredstid. Det är också upp till varje medlemsland att ta ställning till frågor om permanent utplacering av utländsk trupp på sitt eget territorium.

Vad gäller motionens förslag om lagstiftning om att förbjuda kärnvapen på svensk mark vill utskottet hänvisa till sina tidigare uttalanden i frågan, bl.a. i betänkande 2017/18:UU11. Utskottet finner inte anledning att ändra detta ställningstagande med anledning av Sveriges Natoansökan. Sveriges position att inte tillåta att kärnvapen placeras på svenskt territorium eller medförs av gästande stridskrafter är väl känd och har tydliggjorts i olika sammanhang. En gästande stat är folkrättsligt förpliktad att följa de villkor som Sverige uppställer för besöket.

Enligt utskottets uppfattning är det betydelsefullt att Sverige, som fullvärdig medlem, deltar fullt ut i alla delar av Natos verksamhet. Därigenom ökar vi våra möjligheter att driva prioriterade frågor och öka säkerheten i vårt närområde. Utskottet vill särskilt understryka vikten av att regeringen deltar aktivt i diskussionerna om nedrustning- och icke-spridning i den s.k. Committee on Proliferation.

Utskottet vill liksom motionärerna understryka vikten av att fortsätta att utveckla det säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet med övriga nordiska och baltiska länder. Utskottet delar arbetsgruppens bedömning att ett sådant samarbete underlättas vid ett svenskt och finskt medlemskap i Nato.

Utskottet konstaterar slutligen att ett antal steg återstår innan Sverige är medlem i Nato. Utskottet utgår från att regeringen fortsätter att förankra sina förhandlingspositioner parlamentariskt och håller riksdagen informerad om processen på ett lämpligt sätt. Utskottet vill också erinra om att riksdagen ska ratificera anslutningsfördraget innan Sverige blir fullvärdig medlem i Nato.

Därmed avstyrker utskottet motion 2021/22:4740 (MP) yrkandena 1–7.

Reservation

Nato och arbetet mot kärnvapen (V, MP)

av Håkan Svenneling (V) och Maria Ferm (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4740 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 1–7.

Ställningstagande

Säkerhetsläget har försämrats dramatiskt i vårt närområde på kort tid. Den europeiska säkerhetsordningen är satt ur spel. En demokrati i Europa har blivit invaderad av en auktoritär stat som försöker frånta landet sin rätt till frihet och självbestämmande. Ohyggliga, grova krigsbrott som våldtäkter och massmord på civila rapporteras nu från en rad platser där de ryska soldaterna dragit fram. Närmare 14 miljoner människor i Ukraina har tvingats på flykt och många tusen civila har dödats.

Detta kommer att påverka oss alla under mycket lång tid, och tyvärr ser kriget ut att fortsätta på obestämd tid. Vi behöver fortsätta med tydliga sanktioner mot Ryssland. Vi behöver stötta Ukraina både humanitärt, ekonomiskt och militärt och vara beredda att försvara centrala värderingar som är grunden i våra demokratiska stater.

Sverige är nu på väg att lämna en säkerhetspolitisk linje som har gällt i århundraden och som hållit vårt land utanför krig och konflikter. Det är ett stort och historiskt beslut. Och vi anser att det är anmärkningsvärt att det har skett på bara några veckor. Ett sådant avgörande beslut förtjänar en djupgående samhällsdiskussion och en djupare analys av för- och nackdelar än den som genomförts inom ramen för den säkerhetspolitiska analysgruppen.

Det bästa för Sverige är att inte gå med i kärnvapenalliansen Nato, och vi anser att vi ska bibehålla vår frihet att välja våra samarbetspartner när det gäller säkerhetspolitiska frågor. Detta framgår också av Vänsterpartiets och Miljöpartiets särskilda yttrande till betänkande 2021/22:UU19. Vi kan då upprätta säkerhetspolitiska samarbeten med demokratier, med länder som delar våra värderingar och vår syn på världsutvecklingen framöver. Vi vill fortsätta att fördjupa de försvarssamarbeten vi har med t.ex. våra grannländer och även med Natoländer. Vi ser positivt på gemensamma övningar och ett fördjupat informationsutbyte.

Vi vill att Sverige ska fortsätta att arbeta för global nedrustning, särskilt av kärnvapen som vi vet är ett existentiellt hot mot mänskligheten. Ett

medlemskap i Nato innebär att Sverige skriver under på att använda kärnvapen som hot och som en del i en försvarsstrategi. Vi är oroade över att Sveriges viktiga arbete för nedrustning av kärnvapen kommer att försvåras om vi är medlemmar i en kärnvapenallians som Nato.

Sverige ska vara en kärnvapenfri nation, med god lagstiftning som skapar förutsebarhet och säkrar detta över tid. Sverige bör därför omedelbart anta en nationell lagstiftning som förbjuder införsel av kärnvapen till Sverige i både freds- och krigstid. Det ska gälla all form av införsel, inte minst stationering, och transfer av kärnvapen på svensk mark, svenskt vatten och i svenskt luftrum. Det skulle stärka säkerheten i den skandinaviska regionen och ge en tydlig gemensam avspänning men också vara solidarisk mot våra grannländer som har liknande regelverk.

Vi vill att regeringen tydliggör att Sverige inte ska ingå i Nuclear Planning Group, och att Sverige driver principen om No first use (NFU) inom Natoalliansen. Principen om First use tillåter alliansen att som första aktör i en konflikt introducera kärnvapen. Principen försvårar globala nedrustningsinitiativ eftersom den medför att ett överhängande hot om kärnvapen alltid kvarstår. Ett alternativ till den nu rådande principen är No first use, som innebär att kärnvapen aldrig får användas om en kärnvapenmakt inte först attackerats av kärnvapen.

Vi vill vidare att regeringen tydliggör att Sverige bör ifrågasätta den s.k. kärnvapendelning som sker mellan USA och några av de europeiska Natomedlemmarna. Att en kärnvapenstat lånar ut kärnvapen till icke-kärnvapenstater, så som sker inom Natos nuclear sharing, strider mot andan i icke-spridningsfördraget och kan i framtiden återopas som prejudikat också för andra kärnvapenstater att låna ut sina vapen. En sådan utveckling vore katastrofal. Sverige bör verka för att Nato ändrar sin policy. Vi noterar också att vårt förslag ligger nära de tankar som uttrycktes av den av tidigare utrikesminister Anna Lindh initierade Weapons of Mass Destruction Commission, som rent av gick längre och önskade att kärnvapnen alltid endast skulle finnas på kärnvapenstaternas egna territorier.

Vid ett eventuellt Natomedlemskap ska Sverige inte ha permanenta Natotrupper på svensk mark. Därutöver bör Sveriges regering införa alla Natos försvars- och utrikesministermöten samt de årliga statsöverhuvudmötena ha överläggningar med lämpliga riksdagsutskott eller nämnder om det som ska diskuteras på dessa möten för att säkerställa demokratisk förankring i Sverige.

Sverige har en stolt tradition av transparens och offentlighetsprincip. Sverige ska vara pådrivande för att förbättra insynen i Nato och pådrivande för att de nationella parlamenten i medlemsländerna måste skärpa sin granskning av Natos angelägenheter så att ansvarsutkrävande kan ske.

Vi oroas över den demokratiska tillbakagång som vi ser i dag även i flera länder som är medlemmar i Nato. Vi ser nu Natoländer där grundläggande mänskliga rättigheter utmanas allt oftare. Journalister fångslas, medier och universitet kontrolleras och rättsstatens principer ifrågasätts. Det är oroande

trender som måste brytas. Därför bör Sverige verka för att Nato inför ett demokratikrav.

När alla nordiska länder nu kommer att vara medlemmar i Nato är det viktigt att utveckla det rent nordiska försvars- och säkerhetspolitiska samarbetet. Formerna för detta bör utvecklas inom Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motion väckt med anledning av händelse av större vikt

2021/22:4740 av Per Bolund m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anta en nationell lagstiftning som förbjuder införsel av kärnvapen till Sverige i både freds- och krigstid och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige, i arbetet inom Nato, inte ska ingå i Nuclear Planning Group och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige, i arbetet inom Nato, inte ska vara del i nuclear sharing och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige, i arbetet inom Nato, ska verka för principen om ”No First Use” i Nato och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara pådrivande för att öka respekten för demokratiska värderingar genom ett demokratikrav inom Nato och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inte ska ha permanenta Natotrupper på svensk mark och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nordiskt försvarssamarbete och säkerhetspolitiskt samarbete och tillkännager detta för regeringen.